

kritika
Ana Šturm

Ta nora 80a / Everybody Wants Some!!, 2016, Richard Linklater

*I'm in the mood
The rhythm is right
Move to the music
We can roll all night*

je v pesmi *Slow Ride* v zaključni špici vsem dobro znanega filma **Zadeti in zmedeni** (*Dazed and Confused*, 1993) prepevala britanska rock zasedba Foghat. Besedilo omenjene pesmi izvrstno povzame premiso Linklaterjeve najnovejše komedije **Ta nora 80a** (*Everybody Wants Some!!*, 2016), v kateri spremljamo skupino mladih fantov, članov bejzbolske ekipe, ki imajo tri dni pred začetkom predavanj na fiktivnem teksaskem kolidžu v mislih predvsem seks, pivo in rokenrol, v podzavesti pa legendarne Woodersonove besede '*You just gotta keep livin' man, L-I-V-I-N'*'.

Ta nora 80a

In še kako živijo! Prekipevajo od energije in optimizma, tudi zaradi kakšnega vrčka, dveh ali treh piva preveč. Živijo za trenutek, ki je večni. »To je najboljši dan v mojem življenju! Do jutri!« zakriči nekdo. Testosteron v njihovi krvi je na točki vrelišča in svet je njihova pregovorna ostriga. Popolnoma so svobodni, čeprav nosijo (pre)tesne kavbojke. Ne zanimajo jih pravila, ne razmišljajo o posledicah. Vsa vrata so jim še na široko odprta. Biti mlad in brez skrbi je – poleg avtomobila in zavidljive zbirke vinilnih plošč – luksuz, ki si ga kot študenti v kratkotrajnem udobju pred Reaganovo administracijo lahko privoščijo. Če gre verjeti Linklaterju, so bila osemdeseta odlični čas za biti mlad.

Trije dnevi tik pred koncem poletja so v filmu *Ta nora 80a* strnjeni v maratonsko zabavo, ki se seli od kluba do kluba,

od bara do bara in od hiše do hiše ter za seboj pušča sled plastičnih kozarcev in praznih steklenic. Če ste ob tem pomislili na **National Lampoons Animal House** (1978, John Landis) in na številne podobne komedije, ki so se po zgledu omenjenega filma napajale iz vodnjaka študentskega hedonizma, imate le deloma prav. Kot pravi Linklater v intervjuju z Marcom Maronom, *Animal House* zanj ni bila filmska referenca v klasičnem smislu; film, po katerem bi se zgledoval. Ena izmed najbolj znanih in najuspešnejših komedij vseh časov, ki je v ameriške kine prišla poleti leta 1978, je imela med študenti že takrat kulten status in s tem dejanski vpliv na predstavo o življenju na kolidžu.

Landisova klasika je v tkanino filma *Ta nora 80a* tako ujeta zgolj kot eden izmed številnih elementov, ki so osemdesetim dali tisto, za vsako obdobje specifično in težko ulovljivo esenco, ki jo v filmski jezik želi prevesti tudi Linklater. V *Zadeti in zmedeni* mu je v enem samem dnevu v celuloidni spomin z ravno pravo mero melanholije uspelo ujeti barve, vonj, okus in vznemirjenje sedemdesetih, v filmu *Ta nora 80a* pa nam v treh dneh dogajanja pred začetkom kolidža zbudi skomine in nostalgijo po osemdesetih.

Deloma avtobiografski film o izkušnji študentskega življenja v 80. letih je eden izmed ključnih avtorjev ameriškega neodvisnega filma v glavi premleval kar lep čas. Scenarij zanj je pilil dobrih deset let, v času, ko je z Ethanom Hawkom in Patricio Arquette snemal svoj monumentalni 12-letni projekt **Fantovska leta** (Boyhood, 2014). Zato najbrž ni naključje, da se *Fantovska leta* končajo prav tam, kjer se *Ta nora 80a* začnejo; s prihodom na kolidž. Le da našemu protagonistu tokrat ni ime Mason (Ellar Coltrane), pač pa Jack (Blake Jenner), in da se prvi na kolidž pripelje leta 2012 ob spremljavi pesmi *Hero* ameriške indie zasedbe *Family of the Year*, drugi pa leta 1980 ob komadu *My Sharona* rock zasedbe iz LA-ja, *The Knack*. Za Linklaterja je glasba eden primarnih, pa tudi najbolj učinkovitih vzvodov za vstop v polje spomina, zato njegove filme – in nič drugače ni tokrat – vedno spremljajo skrbno izbrani in preiščljeni soundtracki.

Poleg soundtracka v časovno plazmo osemdesetih vstopimo tudi s pomočjo nevsiljive scenografije Brucea Curtisa. Pred začetkom šolskega leta še ne dokončno vseljena študentska stanovanja so opremljena zgolj z obvezno opremo: posteljo in najnovejšim gramofonom. Za zabavno in učinkovito časovno popotovanje je, z značilno modo tistega časa, sestavljeno iz (pre)tesnih kavbojk, nad katerimi so se igralci zaradi neudobja večkrat pritoževali, kratkih hlač in impresivnega nabora pisanih majic ter oprjetih srajc, poskrbela tudi kostumografinja Kari Perkins. Prizor, v katerem se ekipa širokoplečih profesionalnih igralcev bejzbola ureja za eno izmed večernih zabav, je preprosto genialen.

Kljub temu da bi že vse zgoraj omenjeno zadoščalo za izjemno zabaven, iskrič in glede na žanr tudi inteligen ten poletni hit, pa *Ta nora 80a* niso samo film o zabavi.

Linklater se v filmsko materijo poglobi tudi kot antropolog, ki s pomočjo kamere preučuje skupinsko dinamiko. Šele ko na

Ta nora 80a pogledamo skozi omenjeni filter, ugotovimo, da gre v osnovi pravzaprav za zgodbo o bejzbolski ekipi, čeprav fante na prvem treningu vidimo šele globoko v drugi tretjini filma. Ko jih prvič srečamo na bejzbolskem igrišču, nam postane jasno, da je vse, kar so počeli, vodilo natanko do te točke. Vse – tudi najmanjši in najneumnejši izziv, dvoboj, stava ali tekmovanje, ki smo ga videli; od vročerkrnega ping-pong turnirja do krvavega frcanja členkov – je služilo vzpostavitvi dinamike med posamezniki, katerih vloga in osebnost se, ko vsak stoji na svojem mestu na igrišču, izkristalizirata in zlijeta v en sam organizem, v bejzbolsko ekipo, ki ima pred sabo jasen cilj: zmagati.

Linklater nelinearno zgodbo filma pelje samozavestno in tekoče. V množici izjemnih likov se nikoli ne izgubi in vsak od njih dobi dovolj prostora za polno realizacijo. Brez trenja prehaja od politično nekorektne komedije do iskreno simpatičnih romantičnih in življenjskih trenutkov, ki spominjajo na tiste med Jessejem in Celine v trilogiji **Pred zoro** (Before Sunrise, 1995), **Pred sončnim zahodom** (Before Sunset, 2004) in **Pred polnočjo** (Before Midnight, 2013). V odlične dialoge med protagonisti se lahko tudi prikrade tudi Linklaterjeva filozofija življenja, ki spremlja večino njegove filmografije: večji in manjši drobci na videz nepomembnih modrosti o odraščanju, odgovornosti in iskanju samega sebe, pa o ljubezni, odnosih in prijateljstvu, o pomenu, minljivosti in nepovrnljivosti časa, predvsem pa o lepoti in magiji, ki jo lahko najdemo tudi v najbolj vsakdanjih trenutkih.

Prav banalnost vsakdana je tisto, kar zna Linklater svojevrstno preplesti s fikcijo. Zato so njegovi filmi lahko tudi polni empatije in ljubezni do življenja, hkrati pa človeškemu izkustvu podeljujejo vso težo. Prizor, ki morda na najlepši način ilustrira bistvo njegovega dela, najdemo v *Fantovskih letih*, v dialogu med mladim Masonom (Ellar Coltrane) in njegovim očetom (Ethan Hawke).

Mason: »Na svetu ni zares magije, kajne?«

Oče: »Kako to misliš?«

Mason: »Saj veš, vilincev in podobnih stvari. Ljudje so si to izmislili.«

Oče: »Ne vem. Ampak zakaj se ti zdi, da so vilinci bolj magični kot pa na primer sinji kit? Če bi ti povedal zgodbo o tem, da pod oceanom živi ogromen vodni sesalec, ki uporablja sonar in poje pesmi, ter da je njegovo srce veliko kot osebni avtomobil in da se po njegovih arterijah lahko plaziš, bi se ti to najverjetneje zdelo precej čarobno, kajne?«

Mason: »Ja.«

Linklater dobro ve, da v življenju vsi potrebujemo nekaj magije. Konec koncev je sam filmski režiser. Ampak trik njegovih filmov je prav v tem, da magijo največkrat najde tam, kjer jo drugi pozabimo iskati: v realnosti.